

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 21.10.1963, sp. zn. 5 Cz 65/63, ECLI:CZ:NS:1963:5.CZ.65.1963.1

Číslo: 19/1964

Právní věta: K platnosti závěti podle § 543 obč. zák. se vyžaduje výslovný projev zůstavitele, že listina obsahuje jeho poslední vůli nestačí projev konkludentní (spočívající např. v tom, že zůstavitel poděkuje svědkům závěti).

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 21.10.1963

Spisová značka: 5 Cz 65/63

Číslo rozhodnutí: 19

Číslo sešitu: 3-4

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Dědění, Děti, Jméno a příjmení, Závěť

Předpisy: 141/1950 Sb. § 543

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 19/1964 sb. rozh.

K platnosti závěti podle § 543 obč. zák. se vyžaduje výslovný projev zůstavitele, že listina obsahuje jeho poslední vůli; nestačí projev konkludentní (spočívající např. v tom, že zůstavitel poděkuje svědkům závěti).

(Rozhodnutí Nejvyššího soudu z 21. října 1963, [5 Cz 65/63](#))

Dne 28. 4. 1962 zemřel v nemocnici J. S.; dědictví po něm bylo projednáno u Státního notářství v Berouně. V řízení o projednání dědictví předložil pozůstalý syn A. S. závěť, sepsanou v nemocnici dne 27. 4. 1962, podle níž mu zůstavitel zanechal celé své jmění. Platnost této závěti popřeli další pozůstalí synové zůstavitele tvrzením, že při pořízení předložené závěti nebyly splněny všechny náležitosti ustanovené § 543 obč. zák., neboť zůstavitel neprohlásil výslovně přede dvěma svědky současně přítomnými, že listina obsahuje jeho poslední vůli. Státní notářství v Berouně pak uložilo těmto dalším pozůstalým synům, aby své právo dědické ze zákona uplatnili proti A. S. jako závětními dědici u soudu žalobou na neplatnost závěti zůstavitele.

Okresní soud v Berouně žalobě dalších pozůstalých synů vyhověl a vyslovil neplatnost závěti zůstavitele, pořízené dne 27. 4. 1962. své rozhodnutí opřel okresní soud o zjištění, učiněné na

základě výpovědi účastníků a svědka závěti A. J., že nebyly splněny všechny náležitosti allografní závěti, požadované v ustanovení § 543 obč. zák., protože zůstavitel neučinil před dvěma svědky současně přítomnými výslovné prohlášení, že listina, kterou vlastnoručně podepsal, obsahuje jeho poslední vůli.

Krajský soud v Praze po doplnění řízení výsledkem dalších svědků, dále opětovným výsledkem účastníků a svědka závěti napadený rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že žalobu o neplatnost závěti zamítl a žalobcům uložil povinnost, aby nahradili žalovanému všechny náklady řízení. Své rozhodnutí odůvodnil krajský soud v podstatě tím, že podle výsledků doplněného dokazování má závěť zůstavitele ze dne 27. 4. 1962 náležitosti § 543 obč. zák. a je tedy platná, „neboť byla podepsána vlastní rukou zůstavitele a dvěma současně přítomnými svědky, před nimiž zůstavitel prohlásil, že listina obsahuje jeho poslední vůli již tím, že si je za svědky vybral a že jim po jejich podpisu poděkoval“.

Nejvyšší soud rozhodl ke stížnosti předsedy Nejvyššího soudu, že rozhodnutím krajského soudu byl porušen zákon.

Odůvodnění:

V této věci základní otázkou sporu je, zda allografní závěť zůstavitele, sepsaná žalovaným v nemocnici dne 27. 4. 1962, má vedle všeobecných náležitostí též všechny zvláštní náležitosti požadované ustanovením § 543 obč. zák.

Je nepochybné, že závěť, kterou nepsal žalovaný, zůstavitel vlastnoručně podepsal. Stejně tak je nepochybné, že jako svědkové závěť vlastněručně podepsali A. J. a J. K. již poté, co zůstavitel k ní připojil svůj vlastnoruční podpis. Zbývá tedy k posouzení, zda byla splněna i další zvláštní náležitost allografní závěti, tj., že zůstavitel před dvěma svědky současně přítomným výslovně prohlásil, že listina obsahuje jeho poslední vůli.

V tomto směru krajský soud v důvodech svého rozhodnutí uvádí, že se vzájemně se podporujících a doplňujících výpovědí svědků, kteří byly zřízení závěti přítomni, zjistil, že „na žádost zůstavitele sepsal závěť žalovaný, zůstavitel jí podepsal a z přítomných si zvolil za svědky J. K. a A. J., kterým závěť k podpisu předložil žalovaný, poněvadž zůstavitel, vzhledem ke své nemoci, byl upoután na lůžko, a že zůstavitel po tom, když svědkové závěť podepsali, těmto poděkoval“. V těchto skutečnostech spatřuje krajský soud splnění všech náležitostí § 543 obč. zák.

Takové posuzování existence náležitostí allografní závěti je však v rozporu s kogentním ustanovením § 543 obč. zák.:

Podle tohoto ustanovení zůstavitel musí své sdělení současně přítomným svědkům, že listina obsahuje jeho poslední vůli, učinit výslovným projevem. Nevyžaduje se sice, aby zůstavitel při tom užil slov zákona, ale jeho sdělení v uvedeném směru musí být jasné a srozumitelné. Jen výslovným projevem zůstavitele před dvěma současně přítomnými svědky, že jím podepsaná listina obsahuje jeho poslední vůli, lze vyloučit, že listina neobsahuje např. kupní nebo jinou úplatnou smlouvu, ale skutečně poslední vůli zůstavitele. Tento požadavek je naléhavý také proto, že podle zákona svědci ani nemusí znát vlastní obsah závěti. Požadavek důsledného splnění všech náležitostí stanovených v § 543 obč. zák. je v naprosté shodě se zásadami právní úpravy dědění ze závěti a účelem zákonem sledovaným (Viz rozhodnutí č. 3/1957, č. 31/1961 aj. sb. rozh. čs. soudů.)

V dosavadních výsledcích dokazování není pro závěr, že závěť odpovídá všem náležitostem uvedeným v § 543 dostatečný podklad. Odvolací soud při výslechu svědků i žalovaného nevěnoval této závažné otázce dostatečnou pozornost. Výslech žalovaného a svědků nezaměřil na zjištění této skutečnosti

tak závažné, z hlediska shora citovaného zákonného ustanovení. Bude proto třeba provést opětovný výslech svědků přítomných pořizování závěti na zjištění okolností v tomto rozhodnutí zdůrazněných. Protože tak dosud krajský soud neučinil a rozhodl na neúplně zjištěném skutkovém podkladu, porušil zákon v ustanovení § 543 obč. zák. a v ustanoveních § 1 odst. 2, § § 50, 88 odst. 2, § 93 o. s. ř.